

ผืนนาแม่กว้าง
สุดลูกหูลูกตาในหน้า
แล้งมักจะเต็มไปด้วย
ฝูงวัวควายพากันและ
เล็มหญ้าพากันทุกวัน
ขณะเดียวกันฝูงสัตว์
ดังกล่าวจะถ่ายมูลลง

เลี้ยงวัว-ควายกลางทุ่งล้านนา ชะลอการปราบหญ้าในทุ่งกว้าง

มาแลกเปลี่ยนเป็นปุ๋ยให้แก่ผืนดิน เกิดความอุดมสมบูรณ์เป็น
อาหารของพวกพืชหญ้าที่ขึ้นมาเป็นวัชวัชกร หวังใช้ผูกพันเกิด
สุขร่วมกันมาเนิ่นนานในทุ่งกว้าง

จากการได้พบปะพูดคุยกับพ่ออู๋ แม่อู๋ตามหมู่บ้านในชนบท
ท่านผู้เฒ่าเหล่านั้นได้แสดงความคิดเห็นพร้อมกับเล่าเหตุการณ์ในอดีต
เปรียบเทียบกับกรณีแปรในวิถีชีวิตในทุ่งกว้างอย่างน่าฟัง น่าคิด
ติดตามพ่ออู๋บุญมาท่านได้ให้ความคิดเห็นว่า “หากเราเปรียบเทียบทุ่ง
นาสมัยก่อน กับสมัยนี้ต่างกันมาก คนสมัยก่อนหากทำนาจะอาศัยแรง
วัวควายช่วยลากไถ พรวนดิน ซึ่งเป็นแรงงานจากธรรมชาติ แม้ว่า
จะช้าอยู่บ้างก็ทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข แม้กระทั่งหน้าแล้ง ผู้คนจะเลี้ยง
สัตว์ในทุ่งกว้าง โดยปล่อยให้พวกมันช่วยกันแทะเล็มหญ้าในนา ตลอด
จนซากตอฟางให้หมดไปจากผืนนา ไม่จำเป็นต้องใช้ยาปราบหญ้า ตัด
ต้นหญ้าเหมือนปัจจุบัน”

พ่ออู๋บุญมา เคยทำนามาตั้งแต่เด็กๆ จนอายุย่างเข้าวัยเจ็ดสิบ

☛ การเลี้ยงวัวควายในทุ่งกว้างช่วยปราบหญ้าในหน้าแล้ง.

กว่าปี จำต้องหยุดการทำนาแบบโบราณ ที่ต้องอาศัยแรงวัว ควาย
ปล่อยให้ลูกหลานทำนาแบบสมัยใหม่ ซึ่งต้องอาศัยรถไถ หรือเรียกกัน
ทั่วไปว่า ควายเหล็ก มาทดแทนแรงงานวัว ควาย ที่หมดความจำเป็น
และได้ขายพวกมันให้แก่พ่อค้าเนื้อสัตว์ไปมาเป็นสินค้า อาหารแก่ผู้คน
ในสังคม ไม่เหลือซากแม้แต่เขา กระดุกที่ถูกนำไปคปดปนเป็นปุ๋ย

หลังจากขายวัวควายไปแล้ว จึงเหลือแต่เครื่องมือทำนา แยก ไถ
ที่กำลังถูกเก็บไว้ใต้ถุนหลองข้าว (ยุ้งข้าว) เงินส่วนที่ขายวัวควายถูก
นำไปซื้อรถไถ หรือควายเหล็กแทน

สามปีผ่านไปที่ใช้รถไถทำนาดูเหมือนหญ้าในนาแน่นหนาเพิ่ม
ขึ้นทุกปี หลังจากฤดูทำนาปลอดวัวควายที่เคยกัดแทะเล็มหญ้าในนา
หน้าแล้งเหมือนดังแต่ก่อน แม้จะใช้รถไถแทนวัวควาย แต่พ่ออู๋บุญมา
ยังเชื่อมั่นในพิธีกรรมเดิม ท่านยังคงนำกระสวยดอกไม้มาผูกมอรถไถ
แทนการผูกและเรียกขวัญวัวควาย พ่ออู๋ให้เหตุผลว่า “พิธีผูกมอวัว
ควายเป็นพิธีที่ต้องกระทำ แม้ว่ามันจะเป็นควายเหล็ก แต่ที่นำเสียดาย
คือ ควายเหล็กไม่สามารถปล่อยให้มันไปกินหญ้าปราบหญ้าได้ในหน้าแล้ง
ทำให้กอหญ้าหนาแน่น เป็นที่อยู่พวกหนูนา พวกงูมากมาย ก่อนฤดูทำ
นาต่อไปต้องใช้ยาฆ่าหญ้า ปราบหญ้าให้ตาย จึงจะทำกรไถ ทำให้สิ้น
เปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันทำให้ผืนนามีสารพิษจากยา สาร
เคมีตกค้างในดิน เป็นอันตรายต่อปู ปลา สัตว์น้ำ คิดแล้วทำให้มีภัยถึง
บุญคุณวัวควายแต่ก่อนๆมา”

ผู้เขียนจึงป้อนคำถามไปว่า ถ้าเป็นอย่างนั้น ทำไมไม่ซื้อควาย
กลับมาทำนา”

พ่ออู๋บอกกว่า “วัว ควายเดี่ยวนีราคาแพง อีกประการหนึ่งคน
อื่นๆเขาใช้รถไถกันหมด การไถนาเร็ว และปลูกข้าวก่อนเรา ล้อมที่เรา
หมดไม่มีทางเข้านาเราได้ จึงเกิดความลำบาก แท้จริงแล้วอยากทำนา
ใช้ควายแบบเดิมอีกอย่างหนึ่งรถไถนับวันจะเกาละงอทุกวันเสียค่าซ่อม
มากขึ้น น้ำมันก็แพง จิปาถะต้องใช้จ่ายในการทำนาแบบใหม่”

บุญคุณวัวควายล้านนา ชะลอการปราบ
นาและปราบหญ้าในทุ่งกว้างอย่างมีคุณค่าใน
อดีต ซึ่งเหลือแต่การเล่าขานในปัจจุบัน

แหล่งข้อมูล สัมภาษณ์พ่ออู๋
อายุ 72 ปี จำนวน 1 คน

ภาพทุ่งนาเขต อ.สารภี จ.เชียงใหม่
โดย..... นิคม พรหมมาเทพย์